

A HM KATONAI LÉGÜGYI HIVATAL LÉGIJÁRMŰVEK KORSZERŰSÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATAI

Varga György 1

A konferencia tárgya örömet okozott számomra és egyúttal egy kicsit keserűség érzését is kelti bennem. Öröm, amikor arra gondolok, hogy végre talán jut anyagi fedezet a meglévő technikánk korszerűsítésére, NATO interoperábilissá tételére. Keserűség, amikor azt látom, hogy már lassan egy évtized eltelt és nem került sor új, korszerű eszköz vásárlására és a kényszer visz rá bennünket, hogy az NATO elvárások teljesítése mellett a meglévő technikánk lehetőségeinek kibővítésén gondolkodjunk.

Előadásom a közelmúltban lefolytatott korszerűsítési eljárások tapasztalatain alapul és néhány szóban megpróbálom megvilágítani azokat a tárgyköröket, illetve jogszabályokat, amelyek a HM Katonai Légügyi Hivatal munkáját érintik a légi járművek korszerűsítése során.

Részleteiben:

- Változtatás a légi járművön;
- A korszerűsítéssel kapcsolatos hatósági feladatok jogszabályi háttere;
- A korszerűsítés hatósági követelményei;
- Légi jármű műszaki alkalmassága;
 - A típusalkalmasság;
 - A légi alkalmasság;
- Működési engedély;

I. Varga György okl. mk. alezredes HM Katonai Légügyi Hivatal műszaki osztályvezető

Változtatás a légijárművön

A korszerűsítést a légijárművel kapcsolatos változtatásnak kell tekinteni, amely megköveteli a típusalkalmassági vizsgálat elvégzését *az alábbi jogszabályok szerint:*

- Az állami légijárművek nyilvántartásáról, gyártásáról és javításáról, valamint a típus- és légialkalmasságáról szóló **21/1998 (XII.21.) HM rendelet IX.fejezet 36. §**

A változtatás alapulhat:

a) a gyártó vagy javító vállalat által előírt változtatás esetén az illetékes szervezetektől kibocsátott közlöny előírásain, vagy

b) a fenntartó által kezdeményezett, az üzemeltetési és üzemeltetési tapasztalatokon, felhasználási igényeken alapuló javaslaton.

- **21/1998 (XII.21.) HM rendelet IX.fejezet 29.§**

(1) Típusalkalmassági vizsgálat lefolytatása szükséges minden új - az eddig üzemben nem tartott - típusú légijármű hazai beszerzése esetén, illetve jelentősen módosított légijárműtípus első alkalmazása előtt.

(2) Jelentős módosulásnak minősül mindazon fejlesztési, átalakítási munka, valamint szervezési és elvi módosítás, amely a típusalkalmassági bizonyítványában meghatározott felhasználási kör, repülési tulajdonság, szerkezet, üzemidő és az üzemben tartási rendszer megváltozását eredményezi.

A típusalkalmassági vizsgálatról a későbbiekben még fogok említést tenni.

A korszerűsítéssel kapcsolatos hatósági feladatok jogszabályi háttere

A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény végrehajtására kiadott **141/1995. (XI.30.) Korm. rendelet 2.§**

(1) A katonai légügyi hatóság feladatai a következők:

...

b) az állami célra szolgáló légi járművek típus-alkalmasságának és egyedi légi alkalmasságának vizsgálata, tanúsítása;

...

i) légi alkalmassági bizonyítvány nélküli kísérleti, próba, vagy műszaki célú repülés engedélyezése.

141/1995. (XI.30.) Korm. rendelet 35.§

A légi jármű szerkezetének, az üzemeltetési vagy kiszolgálási rendszerének a repülés-biztonságra kiható módosítása esetén, akkor tartható továbbra is üzemben, ha a tervezett módosításokat a Hatóság határozattal jóváhagyta.

21/1998 (XII.21.) HM rendelet 24.§

A légi jármű csak abban az esetben tartható üzemben, ha olyan típus-hoz tartozik, amelyre a Hatóság az elvégzett típusalkalmassági vizsgálat alapján típusalkalmassági bizonyítványt adott ki.

A fenti jogszabályokból adódik, hogy a HM KLH a *korszerűsítési elgondolás kialakításába* csak felkérésre, szakértői szinten tesz javaslatot. Ebben az *időszakban hatósági alapkövetelményeket* kell csak szem előtt tartani. A korszerűsítés gyakorlati megvalósításának időszakában a hatóság feladatának megfelelően jár el, végzi a típus- és légi alkalmassági vizsgálatokat és amennyiben a szükséges lefolytatja a működési engedélyek kiadásával kapcsolatos eljárásokat.

A korszerűsítés hatósági alapkövetelményei

A korszerűsítést végző vállalkozó és alvállalkozók:

- Működtessenek ISO-9001-9004 és AQAP-110/150 előírásoknak megfelelő minőségügyi rendszermodellt.
- Működésük feleljen meg a JAR-145 követelményeinek.

- A tevékenységük folytatásához rendelkezzenek a HM KLH által kiadott működési engedéllyel.

A légi jármű a változtatás után elégítse ki a típusalkalmasság, illetve légi alkalmasság követelményeit.

Légi jármű műszaki alkalmassága

A típus és légi alkalmasságról csak a fogalmakat leíró néhány jogszabályt említeném. A vizsgálati eljárások rendje nincs összefüggésben a korszerűsítési elgondolással. A minősítési eljárás jóváhagyása, a típusalkalmassági és légi alkalmassági vizsgálat - mint hatósági feladat - már a korszerűsítés gyakorlati megvalósításának szakaszához tartozik. *A típusalkalmasság* vizsgálata csak egy a már kialakított elgondolás *gyakorlati megvalósítása során* végezhető. A légi járművek légi alkalmasságát a HM KLH minden egyes légi jármű esetében a típusalkalmassági bizonyítványban leírtaknak megfelelő *átalakítás befejezését követően* vizsgálja.

A típusalkalmasság

21/1998 (XII.21.) HM rendelet

25.§ A típusalkalmassági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a *légi jármű építése megfelel-e:*

- a) a nemzetközi előírásoknak, határozatoknak, továbbá
- b) a repülésbiztonsági követelményeknek.

26.§ A típusalkalmassági bizonyítvány igazolja, hogy a légi jármű típusa megfelel a légi közlekedés biztonsági előírásainak.

33.§ A típusalkalmassági vizsgálati eljárás megkezdhető a típusválasztást követően, a beszerzés előkészítése során.

21/1998 (XII.21.) HM rendelet 32.§

(1) A Hatóság a típusalkalmassági vizsgálat során - a gyártóval egyeztetve - megállapítja azoknak a gyári vagy üzemi vizsgálatoknak a körét és

a tartalmát, amelyeket részben vagy egészben vizsgálata alapjául elfogad és amelyek az alkalmassági bizonyítvány kiadására, illetve megtagadására irányuló döntéshez szükségesek, *így különösen*:

- a) az anyagvizsgálatot,
- b) a fárasztási, szilárdsági és merevségi vizsgálatot,
- c) a tömeg- és tömegközéppont mérést,
- d) a gyári ellenőrző repülést.

(2) A Hatóság elfogadhatja a gyári ellenőrzés, kísérlet hivatalos jegyzőkönyvét is.

1995. évi XCVII. törvény 46.§

(4) Külföldön gyártott légi jármű, illetve légiközlekedéssel kapcsolatos eszköz típusvizsgálata során az illetékes légiközlekedési hatóság elfogadhatja más állam hatóságának igazolását arról, hogy a típus a nemzetközi előírásoknak megfelel és a biztonságos repülésre, illetve rendeltetésszerű használatra alkalmas.

A légi alkalmasság

1995. évi XCVII. törvény 48.§

(1) A légi jármű rendeltetésszerű használatra való alkalmasságát az első üzembe helyezése előtt a gyártó egyedileg is köteles megvizsgálni és alkalmasságát tanúsítvánnyal bizonyítani.

(4) A légi alkalmassági bizonyítvány érvényességét az illetékes légiközlekedési hatóság időszakos légi alkalmassági vizsgálat után meghosszabbíthatja. A légi alkalmassági vizsgálatot soron kívül akkor is el kell végezni, ha a légi járművön a légi alkalmasságot befolyásoló - külön jogszabályban meghatározott - javítást vagy módosítást végeztek.

Működési engedély

A korszerűsítési elgondolás kialakításakor figyelembe kell venni a potenciális végrehajtó (vállalkozó) képességeit, lehetőségeit, mely meghatározó korlátja lehet a fejlesztésnek.

A vállalkozó a HM KLH által kiadott működési engedélyének birtokában végezhet csak az állami légi járművekkel kapcsolatos bármi nemű tevékenységet *az alábbi jogszabályok* alapján. (A működési engedély kiadásának feltételeiről most nem kívánok szólni.)

1995. évi XCVII. törvény 29.§

(1) A légi jármű és egyes légiközlekedéssel kapcsolatos eszközök gyártásához, a javítási és karbantartási tevékenység folytatásához az illetékes légiközlekedési hatóságok engedélyre szükecsés.

(2) Az illetékes légiközlekedési hatóság az (1) bekezdésben meghatározott tevékenység folytatásának szakszerűségét, a szakmai szabályok betartását bármikor ellenőrizheti.

21/1998 (XII.21.) HM rendelet 19.§

....

(2) A Hatóság összevont eljárásban minősíti a fővállalkozót és beszállítóit, ha a kért tevékenység folytatása beszállítók bevonásával biztosított. A működési engedély a vizsgálat összegzett eredményei alapján adható ki.

(3) Más beszállító alkalmazása esetén az engedélyes a szerződés megkötése előtt ismételt hatósági szemlét kér az új beszállító által vállalt résztevékenység minősítésére.

(4) A Hatóság eltekinthet a beszállítónál történő helyszíni szemlétől, ha a fővállalkozó hiteles okmányokkal bizonyítja, hogy a vele kapcsolatban álló szervezet az általa végzett résztevékenységre meghatározott követelményekkel rendelkezik.

Összegezve az elmondottakat a HM Katonai Légügyi Hivatal feladatai alapvetően a korszerűsítés gyakorlati megvalósítása szakaszában jelentkeznek. Többek között a vállalkozó, a típusalkalmasság és az egyes légi járművek korszerűsítés utáni légi alkalmassági minősítése során.